

TRÜKITÖÖLINE

EESTI TRÜKITÖÖLISTE KUTSEÜHINGUTE LIIDU HAALEKANDJA

1940

NR. 6

7. AASTAKAIK

6 augusti ajalooline otsus

6. augustil NSV Liidu ülemnõukogu üksmeelselt võttis vastu otsuse:

— Eesti Nõukogude Sotsialistlik Vabariik võetakse vastu liidu liikmeks Nõukogude Sotsialistlike Vabariikide Liitu.

Puhkes määratu vaimustus Ülemnõukogu koosolekul: ovatsioonid, õnnitlused ei tahtnud lõppeda, kuni võimas „Internatsional“ kroonis kogu vastuvõtmise protseduuri.

Ajalooline otsus tehti kell 22.40.

Kuiigi kõigil oli teada, et see otsus tuleb, ometi tahteti kaasa elada seda pidulikku momenti.

Inimesed, töötav rahvas, kuulas raadioaparatuuride juures ülekannet Moskvast. Valjuhääldajate juure Tallinnas kogunesid inimhulgad, kes ootasid otsuse langemist.

See ei olnud uudishimu, mis tõukas kaasa elama.

See oli vaimustus meneluse üle, kus tehti arvet vanaga, et alata uut elu.

See oli kohtumõistmine meie tõusikluse üle, kes sirgudes valitsevaks klassiks hakkas armutult oma võimuuhkuses tallama jalge alla rahva kandvat osa — töötavat rahvast.

Lõpuks: see oli pääs ummikust, millesse viisid meid fašism ja selle jüngrid Eestis.

Karm, kuid õiglane oli see otsus: meie hurraapatrioodid ja rahvuslikud keltkijad on igaveseks surutud tagasi. Võidukas töölikklass on truult teostanud oma ammuigatsetud idee:

— Sotsiaalse revolutsiooni juure.

Meie, kaasaegsed, võime rõõmustada selle suure sündmuse puhul. Me võime öelda ka neile arvutule töölikklassi idee eest langenuile:

— Seltsimehed! Teie eest on tasutud kätte!

Kui kanduksid need teated igaviku-maailma, siis oleks see olnud meie õnnelikem hetk.

Nüüd aga täie jõuga helgele tulevikule vastu.

Nüüd rakendume sellesse töösse, mis on vajaline sotsialistliku ühiskonna loomiseks.

Palju on ees tööd. Koos kogu NSVL rahvastega asume ehitama oma kodumaad, mis ulatub Balti mere kallastelt Vaikse ookeani kallasteni ja Põhjanabalt palavate Kesk-Aasia kõrveteni. Meil kõikidel on siin osa, ja keegi ei või öelda, et teda pole vaja või et ta oleks üleliigne.

Seda tööd teostame me igapäevases elus käitises, organisatsioonis, isiklikus elus. Teadvuse tõus, hoogsus, armastus töö vastu — need tegurid aitavad meie töös kaasa.

Kui üksteisele võerad inimesed tänavaval surusid üksteisel kätt — õnnitlen Nõukogude Liidu kodanikke — siis tahtsid nad selles käepigistuses väljendada kõike ülalöeldut.

Oleme meeletl külm rahvas ja käepigistus on raasuke sellest tundmusest, mis meie südames täielikult kõike valitsemas.

Kõike seda öeldes tahame loota, et Eesti töökas rahvas kirjutab kuldseimad leheküljed tööde aruande raamatusse meie kodumaal — NSV Liidu — ülesehitamise töö kohta.

A. O-ch.

NUMBRI SISUS:

6. augusti ajalooline otsus

Kolm tähtsat tegurit käitistes

Stahhaanovlik töömeetod

Trükitööstus natsionaliseeriti

Meie organisatsioonidest

EAK teateid

Surveaegade mõningaid mälestusi

Kolm tähtsat tegurit käitistes

ADMINISTRATSIION / KOMISSAR

Administratsioon, käitise komitee, ametiühing — need kolm elementi moodustavad meie käitise kandva osa, kusjuures kõigi nende kolme elemendi omavaheline koostöö tagab käitise tööjõudluse ja rõõmu.

Käitised on seatud seejuures põhialusele: pidev ja häirimatu töötamine toodangu suurendamise suunas kuni stahhaanovliku töömenetluse väljaarendamiseni. See teostub mahajääjate ja viilijate tööliste ergutamisega, käitise tehnilise ratsionaliseerimisega ja üksiktöölise töödistsipliini, innu ja arusaamise tõstmisega. See oleks alus stahhaanovlikule töömenetlusele asumisel.

Nii ehitatakse üles sotsialismi.

Seepärast peame looma kindlad alused käitise administratsiooni, komitee ja ametiühingu koostööle. Administratsiooni teostatakse ratsionaliseeritud ettevõtetes riigivõimu poolt asetatud usaldusjuhi-komissari kaudu. Tema vastutab oma tegevuses sotsialistliku ühiskonna ees, seepärast omab ta suured volitused töö järjestamiseks nimetatud käitises. Kui ta peaks kartma oma peasihi saavutamise pärast, leides vastupanu altpoolt, pole ta mees omal kohal. Karta tuleb vaid seda, mis pole kooskõlas sotsialistliku kodumaa põhimõtetega ja tööstuse toodangu suurendamisega. Loomulik, et administraator peab püüdma lahendada neid küsimusi üldiste huvidega ja teravusega, kus see on ülearune.

Olles samal ajal juht on administraator ka kannatlik õpetaja, kes selgitab, milleks kõik ettevõetavad sammud vajalised. Vastasel korral pole kooskõla.

Käitise komitee — olles tööliste valitud — on talle abiks oma nõuandmistega ja ülesannete selgitamisega käitise tööliskonnas. Käitise komitee võib teha ettepanekuid ühe isiku asendamiseks teisega, mis on vajaline tööjõudluse suurendamiseks kui ka töömeeleolu loomiseks.

Käitise komitee nagu administratsiooni, ei või alati olla eksimatu ja küllalt teadlik. Neil peab olema kriitikat, aga ka eneskriitikat. Meest ei tee veel amet, vaid mehe võimed.

Kui selgub, et administraator või komitee ei ole oma ülesannete kõrgusel või tegutseb vastolus üldiste põhimõtetega tööstuslikus elus, tuleb need asendada uutega ja parematega. See sünnib vastavate asutuste kaudu põhjendatud nõudmistele korras.

Ei saa tõsta ka isiklike mugavuste küsimusi kogu tööliskonna põhimõtteliseks nõudeks, kui need on häirivad vastava tööala jõudlusele.

See oleks saboteerimine ja teadmatusest tingitud kahjustamine. Sageli need, kelle huvides on käitise laostumine, püüavadki õhutada sellist küsimuste käsitlemist. Nad sosistavad:

— Vaadake, kuidas nõõgitakse. Enne oli, nüüd aga tahetakse ära võtta. See on kindlasti tööliste vaenlane!

Enne kui üldse lastakse sellistel sosistajatel töötada, tuleb jõuda selgusele ametiühingu kaudu. Ametiühing on vastava tööala töötajate ühing ja suudab anda kompetentsed vastused. Ametiühingul on käes materjalid üle maa ja ta on küsimuse lahendamisel erapooletu.

Nagu käitise tööliskond, nii ka ametiühing peab olema abiks käitiste administratsioonile tööjõudluse tagamiseks, aga ta on ühtlasi ka käitises töötajate õigustatud huvide kaitsja. Ametiühing kannab vastutust töölisklassi võitluses ja positsiooni hoidmises kui ka kodumaa ülesehitamises. See on pandiks, et ametiühing oma autoriteediga suudab anda küllalt kaalutud otsuse tüliküsimuste alal.

Ametiühing pole ka alati eksimatu, aga ta allub siiski veel ametiühingute keskusele ja avalikule arvustusele. See kõik sünnib ametiühingu tegelasi omama küllaldaselt teadmisi oma ülesannetest ja suhtuma küsimusesse täie tõsidusega.

Halvasti teeb see ametiühing, kes veeretab vastutuse töölistele:

— Ega see ole meie asi, töölistel tahavad!

Väärarvamine. Selleks ametiühingu juhatus valitigi, et ta annaks vastust ja kannaks vastutust igal juhul.

Nii näeme, et igaüks neist kolmest elemendist omab teatava territoriaalse ja sisulise mõju ja pole vastolus teisega. Mis puutub EKP liikmetesse ja rakukestesse, siis need aitavad käitise kui ametiühingu elus tõsta poliitilist teadvust riigi valitsemise ja löökülesannete alal, kontrollida rahva-vaenlaste tegutsemist ja astuda neile teravalt vastu.

On loomulik, et neist kujunevad eeskujulikumat töölised — nii distsipliinis kui ka tööjõudluses. Sellega nad omandavad autoriteedi.

Stahhaanovlik töömeetod

Nõukogude Liidu majandus vajab mehi, kes oleksid võimelised tõstma toodangut. Olemasolevad kaadrid töötasid senini harjunud töömenetlusega, uuendused töötamisviisides aitasid vaid osaliselt tõsta toodangut. Ruineeritud ja maailmasõjast kui ka kodusõjast laostunud majandus ei jõudnud niipalju toota kaupu ja tooraineid kui seda vajab kiiresti kasvav tarvidus. Kõikjal kees kibe ülesehitustöö, algatusi oli palju — ähvardus seisid selles, et ei oleks jatkunud materjali ja tarbeid nõudmiste rahuldamiseks ja mis oleks viinud hädaohtu majanduslikud viisastakud ja oleks esile kutsunud ka tööseisakud.

Seepärast oli hädasti vaja mehi, kes oleksid annud senisele tööstuslikule arengule sootuks uue tempo — kes oleksid armastusest sotsialistliku kodumaa vastu toodangu viinud mitmekordsele tõusule.

Neid mehi leidis. Esimesena Donbassi kaevuri Stahhaanovi näol, kes töömenetluse muutmise kaudu andis oma nime ka järjest paisuvale tööliikumisele — stahhaanovlusele.

Ta võttis tarvitusele uue töökorralduse ja raius senise 7 tonni kivisõe asemel välja ühe vahetusega 102 tonni. Nii sündis esimene töökanalane. Peatselt oli see liikumine, toetatuna ja ergutatuna Kommunistliku Partei ja valitsuse poolt, levinud kõikidele teistele tootmisaladele. Stahhaanovlus ulatus ka polügraafiatööstusse, eriti ladumisele. Masinaladudjad hakkasid täitma norme, nagu seda pole veel keegi teinud ja 8-tunnilise vahetuse juures anti tunnis keskmiselt 16.000 tähte. Loomulikult ei suuda seda teha järele kõik masinaladudjad, vaid siin peab arvestama töötaja loomust ja indu kui ka kiiret taipu. Ometigi, näidates neid saavutusi, võidi anda eeskujuga ka teistele järeletegemiseks ja praegu on Nõukogude Liidus terve rida sääraseid kõrge normiga töötajaid ladumistehnikas. Stahhaanovlus ulatus ka murdmise meetoditesse, voltimisse jne. Nii võidi anda palju enam kui seda senini toodeti. See kõik andis Nõukogude Liidu majandusele võimaluse katta puudujääke, mis tekkisid suurte majanduslike kavade läbiviimisel, ühtlasi aga tõendades töötlemise vormide võimalikkum muutumist paremuse poole.

Eesti astudes Nõukogude Sotsialistlike Vabariikide Liitu tuleb ka meil asuda koos teiste rahvastega meie suure sotsialistliku kodumaa ülesehitamisele. Tõsi, praegu on veel mõnedel aladel tööst puudus, nii et õigupoolest pingutuse suurenemine oleks veel varajane. Ometigi aga on juba selliseid alasid, mis on tellimistega varustatud ja kus võidakse rakendada täie jõuga stahhaanovlikku

liikumist, nagu seda on vineeri- või sulfaaditööstus ja paberivabrikud. Kui aga ka teistesse tööstusharudesse tuleb tööde koormatus, siis tuleb valmis olla ka pealepandud ülesannete täitmiseks.

Aeg selleks pole kaugel. Praegu viimistletakse tsentrumis sellist ettevalmistust. Ka polügraafiatööstusele. Nii peame ka meie, trükitöölised, olema valmis asuma endale võetud ülesannetele ja viima ellu loosungi — rohkem kaupu.

Varematel aegadel oli sellise pingutusega lood nii. Kui inimene tennis pingutusega rohkem, siis eracettevõtja hoolitses selle töö odavnemise, eest. Sellega tehti tööliste vaev nulliks ja vaid ettevõtja sai kasu. Praegusel korral aga — mida rohkem toodeldakse, seda suuremaks kujuneb tasuvus. Keegi ei või võtta töötajalt seda, mis ta oma tööoskusega on teeninud. Pealegi õilistab seda tööd eesmärk — olla abiks kaupade küllaldasele tootmisele.

Kui kaupade küllalt, on selle tarvitajad rahuldatud. Olles teostunud seda kõikidel aladel, oleme meie kõik rahuldatud ja puudus mõnede artiklite järele kaob. Sellega teeme oma elu mugavamaks ja ilusamaks ja läheneme sihile — kommunismile, kus igaühele niipalju kuipalju ta vajab.

Süvendagem poliitilist teadvust

Meie peres on küllalt neid, kel pole võimalust olnud olla kontaktis poliitilise tegevusega kui ka omandada poliitilist võitluse kooli. Ometigi meie sotsialistlik kodumaa vajab, et iga kodanik oleks poliitiliselt küps — nii vaadates kui tegudes. Eriti aga peab seda olema töölikond, kui meie sotsialismi eelvägi ja teostaja. Trükitöölikond peab nüüdsest peale olema aktiivne poliitilises kasvatuses ja seda üritama ka organisatsioonilises elus. Selleks tuleks luua meie käitistes poliitilised rakkused Eesti Kommunistliku Partei alusel ja nende kaudu värvata teadlikumaid tööliste partei liikmeteks kui ka kasvatada käitistes töötavaid tööliste poliitiliselt mõtlema ja tegutsema.

Teiseks tuleks ühinguis luua vajalised poliitilise kasvatustöö komiteed, millised korraldaksid laiemas ulatuses selgituskoosolekuid, loenguid ja kursusi partei ajaloo kui ka ühiskondliku liikumise tundmaõppimiseks.

Meie õpilaste peret võiks juhtida juba algul Kommunistliku Partei noorsoo-organisatsiooni, milline kannab hoolt juba võrsuva noorpõlve ideaalide ja tegevuse sisustamise eest. Nii aitab noorsoo kasvatus avaldada mõju kogu meie organisatsioonile kõige nõrgematest kohtadest peale.

Seepärast: käed külge, aktiivsesse töösse!

Trükitööstus natsionaliseeriti

Trükisõna on vaimne relv ja seepärast on tähtis, et see relv kuuluks rahvale — mitte aga üksikutele ärihuvilistele. Seepärast langetati otsus — natsionaliseerida kõik trükitööstuse kätised, suurusel hoolimata, ja trükikodade varad tunnistada rahva omaks. Nii oli trükitööstus esimesi tööstusalasid, mis täieliselt võeti üle rahva valdusse.

Vastavatesse kohtadesse nimetati ametisse komisjarid, kes vastutavad kätise varade ja töötamise eest. Peaaegu kõik trükitööstuse komisjarid on komplekteeritud organiseeritud trükitoõlis-konnast, ainult erandjuhtumitel on komisjarideks ka muude töõalade inimesi.

Töõsturid andsid üle kätised olukorras, nagu nad olid enne natsionaliseerimist. Sabotaaziakte kui ka vara kõrvaldamisi ei ilmnenu. Ainult ühes pisikätises satuti selle jälile ja endine omanik võeti vastutusele. Vastuoksa, paljud töõsturid andsid trükikojad üle täies korras. Näiteks, „Vaba Maa“ andis üle ka ca 75.000-kroonilise puhasraha konto ja võlgadest vaba ettevõtte. Aga oli ka neid, kus ettevõtte koosneb vaid maksmata arveste ja võlausaldajast. Saada pole aga sentigi.

Ülemineku ajal on paratamatu töõtellimiste vähenemine ja natsionaliseeritud trükitöõstuses andis see end kohe tunda. Paljud suured kätised töõtavad poole pingega ja sageli inimesed vahivad midu ringi. Ometi ei taheta töõlisi vallandada ja palka tasutakse kogutud kapitalidest. Kus töõd juure tuli, on litograafiakäitised. Neile andis kodumaine turg hulga uusi tellimisi. Halb konjunktuur valitseb aga raamatutrüki alal. Erasisikud ei julge kapitali trükitoõdete alla paigutada, organisatsioonid on aga ümberkorraldamise astmes. Seetõttu on vaheaeq.

Mõnel pool on teostatud vallandamisi, kuigi vähemal määral. Võiksime siiski trükitöõstuse alal registreerida ca 200 töõtut, mis on kõrge %. Neile seltsivad töõtud karbitöõstusest (ca 150) ja mujalt.

Päevakorrale kerkib uue tsentrumi loomine polügraafia töõalal. Seda on hädasti vaja natsionaliseeritud ettevõtete hädast väljapääsemiseks. Võiksime siinkohal üles seada mõningad põhinõuded, mis polügraafia keskusel peaks olema südameil:

1) Olla töõhankijaks ülemaalises ulatuses, kasutades samal ajal Nõukogude Liidu töõpakkumisi kui ka ergutades kodumaisi organisatsioone trükigute ilmutamisele. Keskus juhiks need töõd vastavatesse trükikodadesse.

2) Arendada töõkülluse juures suuremat toodangut.

3) Likvideerida või sulatada ühte raskustes viirelvad trükitöõstuse kätised.

4) Juhtida ratsionaliseerimise tulemusena vabanev töõjõu reserv muule produktiivsele töõstus-alale.

5) Lülitada trükitöõstus plaanimajanduse kavasse.

Neid küsimusi ei saa liit lahendada, kuna tuleb teha ümberkorraldusi kogu polügraafia töõalal. Seepärast omab keskus suuremat autoriteeti töõala korraldamisel.

Tihedalt komnoorte ümber!

Suur ja murranguiline pööre meie riigielus pole vist küll ühtki noort kodaniku jätnud külmaks või osavõtmatuks pealtvaatajaks. On terve hulk neid, kes on õieti mõistnud meie suure õpetaja ja juhi Stalini töõdesid, kes on sõna ja mõttevabaduse taassõnnil päästnud lahti oma tunded ja teotsemistahte uue ning võimsa Nõukogude Eesti loomiseks ja on tulnud kaasa aktiivseks tegutsemiseks kommunistlike noortega. On aga, ja täiesti arusaadavalt, ka teisi, keda on õpetatud põlgama suurt sotsialismi-ideed, kes aastaid kestnud fraasilise ja õõnsa patriotismi mõjul on paratamatult muutunud kapitalistliku riigikorra kumardajaks, seega taskumajanduse ja onupoja-poliitika truu- maiks käsilasiks.

Need seltsilised ja seltsimehed — ma ei ütle, et neid meie töõtavate noorte seas palju leiduks — on määratud ümberkasvatamisele, ja meie, klassiteadlike noorte, kohus on neid kaasa tõmmata. Peame avama nende silmad! Peame näitama neile, et päike, mille kiirgus ja hele sära neid seni pimestas, on loojunud, idast aga on tõsunud uus — suurem ja soojendavam. Uue päikese ümber mahub palju enam inimesi, ta jagab soojust ja valgust eranditult kõigile, ta saadab oma kiiri ka pimedamaisse nurkadesse ja püüab hüvitada neid, kes on seni aastaid pidanud temast eemale hoiduma.

Trükitoõlisnoored! Koondugem uue tõelise päikese — sotsialismi — ümber, astudes Eesti Kommunistliku Noorsoo Ühingusse! Aidakem innukalt kaasa värske ideede rakendamisel, ideede, millel puudub kopitanud kapitalismi omakosupüüdlikkuse hõng!

Meie ning kogu eesti töõrahva tulevik peab olema suur ja viljakas. Ammutagem seks jõudu ning töõrõõmu värsketelt tuultelt!

Salme Haab.

Meie organisatsioonidest

Tallinnast

Lipu kavandi võistlus

Tallinna Trükitöölaliste Ühingu lipukomisjon kuulutas välja lipu kavandi võistluse oma ühingu liikmeile. Võistluse tingimused: Lipu põhivärv — punane. Lipu suurus — $1 \times 1,75$. Trükitööliste Ühingu nimetusega. Kutsealalised embleemid vabal valikul. Lipp võib olla ühelt või mõlemalt küljelt kaunistatud.

Viimane tähtpäev kavandite sisseandmiseks on 1. september 1940.

Kavandid varustada märgusõnaga ning ümbrikule märkida „Lipukavand“.

Võistlus on auhinnaline: 1 auhind on kr. 25.—, II — kr. 15.—, III — kr. 10.—.

Palume kõiki ühingu liikmeid asjale heatahtlikult kaasa aidata.

Lipukomisjon.

Riigi trükikoja koosolek

6. augustil peeti Riigi Trükikoja üldkogu koosolek, millel esinesid kõnedega trükikoja juhataja sms Palm ja Eesti Ametiühingute Keskliidu esindaja. Koosolekul arutati tänapäeva akuutseid päevaküsimusi.

Töötute naistööliste küsimus

Karbitööstuse üldise tagurpidiminekuga tekkis palju töötuid noori naistöölisi, kellel on õige vähe lootust töö saamiseks õpitud ajal. Liidu poolt pöörduiti EAK poole, paludes selgitada selliste töötute üleviimist mõnele muule alale. Kahjuks pole veel meie tööstus seevõrd ümber organiseeritud, et oleks kindlustatud küsimuse kiire lahendamine. Seda võiks oodata vahest tulevikus, mil tööturg on korraldatud ja tellimised on plaanikindlalt täidetavad.

*

Lehekandjate olukorda parandati seekaudu, et neile kindlustati põhipalgaks 35 krooni kuni 100 aadressi laialikandmiseni. Iga juuretuleva aadressi puhul tasutakse lisaks 35 senti kuus. Peale selle antakse talituse poolt tasuta vihmakuued.

*

Fotograafid on organiseerumas Tallinna ühinguks. Samal ajal tegutsevad veel paar fotograafide organisatsiooni, millised peavad tulevikus paratamatult likvideeruma. Igal juhul on neil võimatuks tehtud paralleelselt ühinguga tegutseda organiseerimise alal.

Erialalised komiteed

Juhatus otsustas töö hõlbustamiseks ja materjalide ettevalmistamiseks moodustada ühingu juures erialalised komiteed. Need komiteed koguksid vajalised andmed ja koostaksid vastavad ettepanekud.

Lehekandjate komiteesse nimetati seltsilised Einmann, Lukk ja Veskus.

Fotograafide komiteesse seltsimehed Põltsam, Niit ja Roosla. Teised komiteed tulevad veel komplekteerimisele.

Komissaride nõupidamine Tallinnas

Trükistööstuse käitised Tallinnas on peaaegu 100%-lt natsionaliseeritud ja neisse määrati komisсарid Tallinna Trükistöölaliste Kutseühingust. Kuna trükikodades kerkisid paljud küsimused, siis liidu kaudu korraldati neile nõupidamisi. Nii peeti vastavad nõupidamised 1. ja 5. augustil.

Esimesel nõupidamisel komisсарid otsustasid rakendada ellu end. kollektiivlepingus nähtud normid ja andsid reele punktidele vajalised tõlgitused.

Teisel nõupidamisel tuli arutusele väiketrukikodade olukord ja anti selgitust võimalike muudatuste üle trükikodade liitmise teel. Samuti määrati kindlaks ka tööde hindamise alused.

Korrektorite koosolekust

6. augustil peeti korrektorite organiseerimise koosolek, mille tuli arutusele korrektorite ametiühinguline kuuluvus. Eesti Ametiühingute Keskliidu esindaja U. Volmer esitas pikema poliitilise ülevaate, kuna A. Offenbach andis seletusi ametiühingu üle. Koosolek otsustas saata tervitusi ametiühingulisele keskusele ja komparteile. Samuti otsustati asuda korrektorite organiseerimisele trükistöölaliste ühingu alla ja valiti organiseeriv komisjon.

Rohkem kaastööd!

Seltsimehed kohtadel! Palume saata kaastööd kohtadelt. Sisustagem oma ajakirja, mis nüüdsest peale võib tuua tõelisi tööliste seisukohti ja puudutada kõiki meie ala põletavaid küsimusi.

Toimetus.

Puhkekodu asju

Liidu puhkekodu on seni üsna jõudsalt töötanud ja kõik toad olid kinni. Isegi kuulus „Hotell Sarai“ — kuuriatlune — oli kinni, kuna tube oli võimatu saada. Veel pole tehtud kokkuvõtteid tulude üle — sesoon alles kestab — aga julgesti võib eeldada eelarve täitumist. Puhkekodu on mugavam ja nägusam ja Viljandi suvitusel viibinud seltsimehed olid sellest üsna vaimustatud.

*

Külalisi Pärnust

Puhkekodus viibis nädal aega Pärnu ühingu liikmeid, kes jäid rahule puhkekodus valitseva olukorraga ja mõnustega. Nii tutvustatakse puhkekodu ka mujal linnades.

R. Tohver ja Ko

käitisevanemaks valiti Al. Schönberg. See on ter-
vitatav nähtus, et suurettevõte on teostanud käitisevanema valimise. Ta oli senini pinnuks silmas teiste käitiste hulgas.

„Noole“ asjus

End. „Noole“ trükikoda on võetud üle Nõukogude Liidu sõjaväevõimudele. Meie liikmeist on seal tööl trükikija Laane, ekspediitorina M. Kask ja montöör-instruktorina R. Mutli. Viimane tuli üle Eestimaa A/S trükikojast.

Vanad kombad

Siit-sealt tuleb veel teateid, kus mõned end. peremeeste käsilased — tööjuhid ja meistrid — kargavad töölisile nina, mitte arvestades ka töötajaja iseteadvust. Need isikud peaksid olema nüüd taltsamad — ega tööd tehta kärkimisega ja tootangut tõsteta kõva häälega. Vastupidi, need võivad rikkuda töötaju. Küllap leidub abinõusid ka selliste meeste taltsutamiseks ja ümberõpetamiseks.

Trükitöölised tervitasid delegatsiooni

14. augustil saabus Tallinna tagasi NSVL ülemnõukogu istungile sõitnud ENSV delegatsioon. Sel puhul korraldati delegatsioonile suurejooneline vastuvõtt. Trükitöölised olid vastavalt korraldusele esindatud 20 esindajaga, eesotsas liidu ja ühingu juhatuse liikmetega. Ühingu esimees A. Janson andis üle kimbu roose delegatsiooni juhile peaminister Varessele. Väljas oli ka ühingu vana lipp.

Töötule antakse kaardid

Kuna ühingusse registreerub hulk töötuid, siis otsustati neile anda erilised kaardid ühingu registreerimise kohta. Teatavasti ei saa neid kuni kohale paigutamiseni liikmeks vastu võtta. Et aga töötul oleks kergem tööd leida, siis antaksegi neile vastavad kaardid tõendusega registreerimise üle.

RO ja trükitööliskond

RO organisatsiooni on kogunenud juba hulk meie ühingu liikmeid. See tõendab, et liikmed on huvitatud töörahva julgeoleku kindlustamisest ja aktiivsest osavõtust selles organisatsioonis.

Ebaviisakas meister

Ühes pealinna suuremas trükikojas leidub veel säärane meister, kes armastab naistöolistele kulul nalja teha. Oma jutus naistöolistega tarvitab ta väga palju sõna „tarvitama“. Näiteks, kui ta tahab, et keegi naistöoline talle paberit lugema tuleks, ütleb ta lihtsalt: „Tulge; ma tahan teid tarvitada.“ Ka muidu, kui tal kedagi naistöolist tarvis on, tarvitab ta sääraseid ja veel labasemaidki kahe-mõttelisi väljendusi. On juba aeg, et see meister võtaks kord aru pähe ja loobuks säärasteist inetuist väljendusist, mis talle endale võivad paista naljakana, kuid kõrvalseisjatele ja asjaomastele paistavad väga inetutena. See aeg on nüüd möödas, kus tööline sõltus meistri armust!

Tööline.

Ühest seakarjusest

Väike ettevõtte, aga mõnigi mees tunneb end olevat nagu kõrgest seisusest.

Nagu käitise-tööline NN.

Oleme korduvalt teinud ettepaneku astuda ühingu liikmeks.

Varemadel aegadel lihtsalt irtitas. Uute aegade jõudes muutus veidi viisakamaks:

— Parem lähen seakarja, kui ühingu liikmeks!

— Mis oleks, seltsimees komissar, kui teie rahuldaksite selle kodaniku loomulikud instinktid?

Iga mees ju tunneb, kus tal parem olla!

Lineerija.

„Töölisklassi esivõitlejad“

Mõnes käitises oli lugu nii: mehi nagu polnud olemas, käidi muudkui selg küürus ja libedad sõnad suus.

Kõik selleks, et olla peremehe pailaps.

Nüüd aga, kus võim on rahva käes, korraga ärgatakse:

— Mis, kurat, meie esindajad teevad? Miks ei taha nad anda nõutud palka, ruume, dušše jne.

Ja seda õige ägedalt. Nagu oleks nad kogu elu aeg võidelnud selliste pühade asjade eest.

Seletatakse küll, et oodake. Laske käitisel minna normaalselt käiku.

— Mis, kurask, oodata. Andke kohe. Või tahate peremehe meele olla — kisendatakse.

Saame aru, et selliste isikutega vaielda ei saa. Nad ei hooli käitiseist kui rahva varast, vaid muudkui ihkavad paremusi isiklikel motiividel.

Selles nad eksivad — üldsuse kontroll on siiski tugevam.

Vahest aga tuleks olla veidi tähelepanelikum selliste kisendajate suhtes. Teame, et kõige parem abinõu käitist ruineerida on: lüpsa ta tühjaks kogu kapitalist.

Kes seda tahavad?

Muidugi rahva vaenlased. Et pärast oleks hea parastada:

— Näe, võtsid käitise enda kätte, aga juhtida ei osanud. Muudkui laostasid.

Ei, sõbrad, meil on silmad ja kõrvad ja me oskame vahet teha võimaliku ja võimatu vahel.

Päevapiltlike mured

Fotograafia tööala on arvatud polügraafia organiseerimise piirkonda. Tegelikult on fotograafid omavahel jaotatud mitmesse eri huvidega gruppi: 1) ateljeede pidajad, kus töötavad palgalised, 2) rendi alusel töötavad platsipäevapiltlikud ja 3) palgalised ateljeedes.

Mõistagi saab ametiühing koondada enda ümber vaid palgalisi. Ateljeede pidajad peavad jääma eemale.

Fotograafia alal on tekkinud erihuvide tõttu elevus ja ateljeede pidajatele on tehtud teatavaks, et nad ei alustaks paralleelset organiseerimistööd ametiühingulise organiseerimise kõrval. Nad võivad koondada vaid oma erihuvidega ateljeede pidajaid.

Muudatusi „Hansas“

Omavalitsuse ajal käitus „Hansa“ administratsioon töolistega õige hoolimatult. Nüüd on võimalikuks saanud seda kahju tasa teha. Terve rida ettevõtte administratsiooni kuuluvaid isikuid on ümber paigutatud teistele töökohtadele, millega tagati ettevõtte rahulik töömeeleolu ja — jõudlus.

F. Kadak ei pääse liikmeks

Mõned ettevõtjad, kes arvasid end pääsevat haljale oksale tööliste armutu ekspluateerimise kaudu, võivad seda vaid kahetseda. Nii, näiteks, „Võime“ köitekoja omanik F. Kadak, kes on aastaid maksnud töölistele viletsat palka, ise samal ajal kord-korralt rikkastades. Võiks öelda, et tema majad on ehitatud kõik tööliste higi ja vaevaga.

Nüüd tahtis mees astuda Tallinna Trükitöölise Ühingu liikmeks. Ühingu keeldus seda tegemast, ja täiesti õigustatult — sääraseid mehed ei pea leidma ulualust töölisorganisatsioonist!

A. Jõgi 60-aastane

Aleksander Jõgi sünd. 18. VIII 1880 v. kal., seega võib ta 30. skp. tagasi vaadata oma 60-aastasele eluteele.

Alghariduse sai Leisi ja Karja kihelkonnakoolides Saaremaal. Õppis trükitööd ja raamatuköitmist Kuressaares parun H. Sassi trükikojas. Hiljem raamatuköitmise alale üle minnes õppis korduvalt Chugeri köitekojas Tartus, Peterburis, Helsingis, Berlinis, Pariisis, Charlerois, Zürichis j. m. Helsingis viibides õppis Ateneumi kursustel joonistust, käsikuldamist krahvinna Eva Sparre ja Jaamsoni juhatusel, voolimist Riedeli klassis. Täiendas oma tööala Zürichi kunsttööstuskoolis.

1914. a. Tallinna jõudes töötas meistrina raamatuköite- ja karbitööstustes, meister-instruktorina Riigi Kunsttööstuskoolis ja Tall. Õpetajate Seminaris. Viimasel ajal tegutseb iseseisva raamatuköitjana. On tegev olnud ametiühingulises liikumises ja haigekassades nende koondamise päevil, on osa võtnud ühistegelisest tööst T/ü „Omas“. Tutvunud Eesti vabariigi vangla ja Naissaares trükitööstustega. Praegu T. T. K.-ü. revisjonikomisjoni ja hiljuti asutatud Tall. Tarbijate Kooperatiivi liige.

Sabotaažiakt

Mülleri trükikojas, Tallinnas, oli endine peremees kõrvaldamud hulga materjali ja peitnud selle komissari eest. Järeleuurimisel tuli asi avalikuks ja mees võeti vastutusele saboteerimise puhul. Teistes trükikodades ei ole sääraseid nähtusi esinenud.

Karbitööstus raskusis

Prægusel ülemineku ajal kannatab eriti karbitööstus tellimiste vähesuse all, kuna karpe vajatakse vähe. Seepärast jäävad paljud ettevõtted tööta. Sääraste töötute arv ulatub juba 100-ni. Ametiühing astus samme töötutele naiskarbitöölis-tele töö muretsemiseks.

Karbitööstus kuulus algul natsionaliseerimisele, kuid hiljem loobuti sellest.

Litograafidel tööd

Viimasel ajal on litograafia tööalal juure tulnud hulgaliselt tööd ja kohati on tunda vastavate spetsialistide puudust. See on ühenduses elavne-misega sellealaliste tööde tellimise alal.

Ülalinna kartonaažitöölise koosolek peeti 26. juulil s. a. Koosolekut juhatas A. Niit. A. Offenbach pidas referaadi toimuvatest sünd- mustest ja kollektiivlepingu rakendamise kohta- del. Kõneleja puudutas natsionaliseerimise küsi- must ja andis selgitust võitlemiseks igasuguse sabotaaži vastu. Ühtlasi andis ta näpunäiteid ühingu usaldusmeeste võrgu loomiseks kohtadel. Kõne võeti vastu suure aplausiga.

Järgnes kartonaažitöölise sektiiooni juhatuse valimine, milline moodustati 9-liikmeline. Kuna kar- tonaažitöölise arv ühingus ulatub 300-ni, siis sekt- siiooni juhatusel on suur töö ees tööliste valuliste küsimuste lahendamiseks.

Lõpuks tänati veel kollektiivlepingu ettevalmis- tamisest ja läbiviimisest osa võtnud seltsimehi, mille järele lõppes asjalik ja hoogus koosolek.

Klassiloterii piletid ühingus

Riigitrükikoda andis üle kutseühingule klassi- loterii piletite müügi. Need piletid olid võetud Käitseliidult. Pileteid saab osta ühingust.

Meeskoorile uus juhataja

Ühingu meeskoor otsustas üles öelda meeskoori juhile senise kohta ja asemele palgata teise koori- juhi. Tahetakse näha sel kohal rohkem töölis- meelsemat ja edukamat koorijuhti.

Suur usaldusmeeste koosolek

25. juulil peeti Tallinna trükikodade usaldus- meeste koosolek, milline kutsuti kokku kollektiiv- lepingu rakendamiseks kui ka akuutsete päeva- probleemide lahendamiseks. Koosolekut juhatas M. Luik.

A. Offenbach kandis ette ülevaate toimuvatest sündmustest, tutvustades ühtlasi kollektiivlepingu rakendamise tingimusi. Kõneleja pidas vajaliseks, et usaldusmehed kohtadel valvaksid käitiste varade alalhoidu eest ja astuksid samme igasuguse sabo- taaži vastu, mis on võimalik tööstuste natsionali- seerimise puhul.

Koosolek oli igapidi üksmeelne ja suhtus oma ülesannetesse tõsiselt.

Päevapiltnikud organiseeruvad

27. juulil peeti kutseühingu ruumes ülalinna- line päevapiltnike organiseerimiskoosolek. See kutseala tuleb liitumisele trükistööstuse kutsealaga. Koosole- kule ilmus ligemale 70 päevapildi tööalal töötajat. Koosolekut juhatas sms Mildeberg.

A. Offenbach tervitas kokkutulnuid ja andis lühikese ülevaate päevapoliitilistest probleemidest kui ka organisatsioonilise jõu moodustamisest. Koosolekul avaldati kiitust Eesti Ametiühingute Keskliidule ja Eesti Kommunistlikule parteile.

Ekspediitorid organiseeruvad

Ajalehtede juures töötavad ekspediitorid, kelle hulk Tallinnas ulatub 100-ni, otsustasid organisee- ruda Tallinna Trükistöölise Kutseühingu ümber. Seekaudu loodavad nad luua korda oma tööalal. Nende tööalal valitseb praegu täieline korralda- matus ja inimesed on sunnitud töötama halbades oludes ja tingimustes.

End. „Noole“ trükikojast

„Noole“ trükikoda läks üle Nõukogude Liidu mereväe staabile, kusjuures kavats on trükikoja laiendamine vastavalt ajanõuetele ja tööde roh- kusele. Sel korral kerkib üles küsimus meie töötute rakendamiseks nimetatud trükikojas töösse.

Võrust

Uues olukorras

Uutest olukordadest tingituna pidas Võru-Petseri Trükistöölise Ühingu erakorralise peakoosoleku 23. juulil s. a., et valida uus juhatus, sest vana juha- tus ei olnud talitanud tööliste huvidele vastavalt. Iseäranis rängalt süüdistati senist kassapidajat F. Marandit, kes on ühtlasi ka K.-ü. „Täht“ trüki- koja juhataja, et ta olevat rohkem peremehe hu- vide eest seisnud kui tööliste huvide eest.

Uude juhatuse valiti esimees R. Vaidla, abi- esimees P. Mällo — Petserist, kassahoidja O. Rei- tel, sekretär K. Assor, ametita liige I. Härm. Re- visjonikomisjoni: A. Siiman, E. Keskrand ja V. Toom- met.

Ostustati saata tervitustelegramm Eesti Ameti- ühingu Keskliidule.

Pärast koosolekut oli väike oleng rõõmsas meeleolus.

Haapsalust

Haapsalu organiseerimisest

Haapsalu trükistöölised on 100%-lt organiseeri- tud. Ainuke Haapsalus asuv trükikoda on natsio- naliseeritud ja selle komisariiks on määratud sms Rõmmel, kes on ühingu liige.

Rakverest

Organiseerimiskoosoleku

pidasid Ühistrükikoja töölised 11. juulil trükikoja ruumes, millest võtsid osa kõik töölised. Koosolekul ütles avasõna R. T. Kutseühingu esimees sms Eduard Nurmsalu. Selgitava sõnavõtuga esines M. Peterson. Koosolekust osavõtjad mitteliikmed otsustasid kõik üksmeelselt astuda Rakvere Trükistöölise Kutseühingu liikmeks. Otsustati hääletada 14. ja 15. juuli valimistel Töötava Rahva Liidu kandidaadi poolt.

Koosolekul võeti vastu järgmised resolutsioonid:

- 1) Ühistrükikoja töölised, kogunenud oma koosolekule 11. juulil, tervitavad uut Vabariigi Valitsust ja soovivad temale raugemata jõudu võitluses töötava rahva heakäekäigu eest.
- 2) Toetavad Eesti Töötava Rahva Liidu kandidaati.
- 3) Tervitavad võidukat Punaarmeed ja tema juhte ning kogu maailma töötava rahva sõpra Stalinist.
- 4) Nõuavad viimase palgavõitluse aktsiooni tagajärjel vallandatud tööliste töölevõtmist.

Ühistrükikoda valis käitise töölistekomitee

Ühistrükikoja töölised pidasid 25. juulil trükikoja ruumes koosoleku, kus muu seas valimisele tuli ka käitise töölistekomitee. Kaheksast ülesseatud kandidaadist valiti kinnisel hääletamisel 5-liikmelisse komiteesse Ed. Nurmsalu, R. Varts, K. Tutt, N. Lesevits ja H. Meister.

Rakvere töösangar Pärnu ravimisele

Samas järgnenud teisel koosolekul, mida juhatas R. Varts, otsustati ette panna saata ravimisele Pärnu vana töösangar ja praegune Rakvere Trükistöölise Kutseühingu esimees sms Eduard Nurmsalu.

Mainitud ettepanek, mille esitas R. Varts, võeti koosoleku poolt vastu elavate kiiduavaldustega. Pärast kiiduavalduste vaibumist võttis sõna Ed. Nurmsalu, kes liigutatult tänas oma töösõpra temale osutatud lugupidamise ja vennaliku sõpruse eest.

Järgnevalt arutati koosolekul töölisel puutuvaid küsimusi ja kollektiivlepingu rakendamist Ühistrükikojas.

Ühistrükikoda natsionaliseeriti

30. juulil kella 2 paigu alustati Ühistrükikoja natsionaliseerimisega. Trükikoja komisariks määrati endine Ühistrükikoja tööline trükiladuja M. Peterson, kes moodustas kolmeliikmelise natsionaliseerimise komitee, kuhu kuuluvad sms Ed. Nurmsalu, R. Varts ja N. Lesevits. Üle andmas olid omanikud K. Lill ja K. Kruusimägi.

Natsionaliseerimine kestis kuni õhtu kella 5-ni, kuid selleks ajaks ei saadud veel kõike üle võtta, kuna ülevõtmist raskendab asjaolu, et puuduvad vararaamatud.

Esialgu jäid natsionaliseerimata Ühistrükikoja juures töötav köitekoda ja kirjutusmaterjalikauplus, kuid arvatavasti tulevad ka need natsionaliseerimisele, kuna nad on õigupoolest Ühistrükikoja harud.

Ühistrükikoja töölistekomitee esimeheks sms Ed. Nurmsalu

1. augustil kell 5 õhtul toimus Ühistrükikoja rotoruumis töölistekomitee esimene koosolek, kus komitee ametid jaotati järgmiselt: esimeheks sms Ed. Nurmsalu, abiks R. Varts, kirjatöimetajaks H. Meister, abiks N. Lesevits, ametita K. Tutt.

Tööviljakust tuleb tõsta

5. augustil kell 5 õhtul toimus Ühistrükikoja ruumes trükistöölise koosolek, kus selgitava kõnega tööproduktiooni tõstmise kohta esines Rakvere linnapea asetäitja H. Raag, kes oma kõnes tähendas kokkuvõetult:

Kuna meie tööstused on nüüd natsionaliseeritud ja kuuluvad rahvale, siis ka töölised tehastes ja ettevõtetes teevad tööd kogu rahva kasuks ja võitlevad oma käitise heakäekäigu eest. Tööliste majanduslikku olukorda saavad nüüd parandada töölised ise, hoolitsedes selle eest, et nende töö oleks küllalt produktiivne ja viiks ettevõtte õitsengule. Käitiste puhaskasu ei lähe nüüd mitte enam üksikute härrade taskusse talukohtade ja majade ostmiseks, vaid käitise arendamiseks ja tööliste heaolu tõstmiseks.

Läbirääkimisel selgus, et Ühistrükikoja ruumid on äärmiselt viletsad. Ruumikitsikus segab korraldlikku töötamist ega võimalda ka tööproduktiooni tõstmist. Ka tervishoidlikult on olukord trükikojas lubamatu. Trükikoja ruume tuleks laiendada.

Üksmeelselt võeti vastu järgmine resolutsioon: Vabariigi Valitsus, Eestimaa Kommunistlik Partei ja Eesti Ametiühingute Keskkliit on oma otsusega tõestanud, et nad teostavad järjekindlalt tööliste olukorra parandamise poliitikat.

Meie vastame sellele kui üks mees stahhaanovliku tööga ja sotsialistliku võistlusega. Meie kutsume kõikide Rakvere ja kogu Eesti natsionaliseeritud käitiste ja tehaste töölisi üles töötama stahhaanovlikult meie sotsialistliku kodumaa jõukuse tõstmiseks, meie rahva ainelise ja kultuurilise olukorra kiireks parandamiseks.

Tähistame Eesti Nõukogude Sotsialistliku Vabariigi astumist Nõukogude Liitu stahhaanovliku võistluse arendamisega kõigis vabrikuis ja tehaseis!

Elagu Eesti Nõukogude Sotsialistliku Vabariigi Valitsus!

Elagu Eestimaa Kommunistlik Partei!

Elagu Eesti Ametiühingute Keskkliit!

Elagu Nõukogude Sotsialistlike Vabariikide Liit!

Elagu rahvaste juht, meie armastatud seltsimees Stalin!

Narvast

Grigorjevi trükikojast

Narvas asuv Grigorjevi trükikoda võeti Nõukogude Liidu sõjaväevõimude valdusse ja 19 töölisi said sel puhul töölt lahti. Nende paigutamiseks mujale trükikodadesse on raskusi. Looda tuleks, et lahtisäänud töölised saavad uuesti tööle ülevõetud trükikotta.

Kuna 19 töölisi moodustavad võrdlemisi suure protsendi Narvas asuvaist trükitoõlisist, siis tekib mure nende edaspidise töövõimaluse üle.

Ühingu uus asukoht

Narva loodi Virumaa töölisühingute keskliit, mis asub „Peterburi“ hotellis. Narva Trükitoõliste Kutseühingu ruumid asuvad seega uutes ruumides ja aadress on järgmine: Suur tän. 9, tuba 17.

Narva ühingu koosolekult

Narva Trükitoõliste Kutseühingu üldkoosolek peeti 19. juulil 1940.

Koosolekut juhatas A. Grossmann ja protokolliis E. Tammisto.

Koosolek mälestas surma läbi lahkunud ühingu liiget H. Tambetit. Ühtlasi määrati H. Tambeti matuste korralduseks 30 krooni ja matusekorjandusest tulnud summad.

Otsustati ühingust välja heita end. juhatusel liige St. Belsky, kellel tekkis ühinguaga rahalisi sekeldusi. Koosolekul arutati kollektiivlepingu küsimust ja taheti näha Narva viimist II elukalliduse rajooni alla.

Koosolekul tõsteti üles uue juhatuse moodustamine, kuid hääletamisel avaldati vanale juhatusel usaldust ja seega valiti vaid täiendavad liikmed, kelledeks valiti J. Aukspul ja V. Ivanov.

Otsustati ühingule muretseda lipp, mille kaudu kinnitab üldkoosolek.

Uus juhatus jagas omavahel ametid ja esimeheks valiti N. Printshtal, kuna sekretäriks jäi J. Aukspul.

Praegu on liikmete arv 60 ümber.

Narva koosolekust

23. augustil s. a. peeti Narva Trükitoõliste Kutseühingu üldkoosolek, millest võttis osa kogu Narva trükitoõliskond. Praegu on kutseühingu ümber organiseerunud peaaegu 100% trükitoõ alal töötajad — umbes 65 inimest. Kuna päevakorras oli nähtud ette liidu esindaja A. Offenbachi ettekanne olukorrast trükitoõstuse alal, siis huvi koosoleku vastu oli erakordselt suur.

Koosolekut juhatas sms Kärdi. Kinnitati eelmise koosoleku protokoll ja kuulati revisjonikomisjoni aruanne. Liidu esindaja A. Offenbach peatus trükitoõstuse olukorra juures ülemineku ajajärgul, märkides, et paratamatu nähtus selliste üleminekute juures on töömahu vähenemine. Eramajanduse sek-

tor on kadumas ja asemele astumas riiklik sektor. Viimane ei jõua nii ruttu kiirelt kaduva erakapitali algatusi täita ja seepärast tuleb arvestada tellimiste vähenemisest. Igal juhul tehakse kõik, et see vaheaeg kujuneks vähemaks. Loodi polügraafiaala sektor, mis piüüab seda vaheaega viia miinimumini. Kindel on see, et tööd tuleb ja meie peame oma tööstuses olema valmis täitma seda osa, mida täidavad kõik Nõukogude Liitu kuuluvad rahvad. Mis puutub ametiühingulisse struktuuri, siis trükitoõliskond astub tugevana uude järku ja tal pole vaja end alles moodustada. Seetõttu astume me uude ülesehitavasse töösse juba valmis kaadritega ja korraldatud kujul. Ametiühingulise liikumise ümbermoodustamine leiab trükitoõliskonna juures juba valmisolekut ega muuda kuigi suurelt kogu meie trükitoõliskonna senist isetegevust, vaid lähendab meid teistele kutsealadele, ja seda paremuse mõttes.

Kõne kanti ette ka vene keeles ja leidis kuulajaskonnalt üldist heakskiitu.

Selle järele toimusid valimised, kuna ametiühingu juhatus oli mõnd aega puudulikult koostatud ja ei jõudnud käesoleva aja nõudeid täiel määral läbi viia. Juhatusse valiti vanade juhatuse liikmete kõrval ka uusi jõude.

Samuti valiti tagasi vana revisjonikomisjon.

Koosolekul valiti kultuuritoimkond, kes hakkaks ametiühingu liikmeskonnas korraldama poliitilise kasvatuset, vaba aja veetmist ja kultuurilise taseme tõstmise alal ettevalmistustööd. Muu hulgas hakatakse koostama ka trükitoõliste seinalehte.

Tekkinud küsimuste all arutati ühingu jooksu- vait asju ja saadeti tervitused EKP-le ja EAK-le.

Koosolek lõppes „Internatsionaali“ laulmisega.

Valgast

Trükikojad natsionaliseeriti

Vastavalt ENSV valitsuse otsusele on natsionaliseeritud ka kaks Valgas asuvat trükikoda.

Komissariks määrati Joh. Meisteri trükikotta „Kultuur“ trükitoõline — kutseühingu asjaajaja K. Möttus, kes samal päeval asus oma ametikohuste täitmisele. O. Lepiku trükikotta määrati komisjariks V. Lehari, kes varem tegutses ajakirjanduse alal.

Trükitoõlised töötava rahva meeleavaldusil

Töötava rahva meeleavaldusist — mitmest mitting-rongkäigust on Valga trükitoõlised hoogsalt osa võtnud.

Eriti viimane rongkäik — 7. skp. — oli tähelepanuvääriv ja ületas mitmeigi suurema organisatsiooni oma. Sel korral esineti punase võitluslipu, lugupeetud ja armastatud töötava rahva juhi sms Stalini ja sotsialismi rajaja Marxi piltidega ning loosungitega.

Pildid valmistas trükitöölise kutseühingule mak-
suta sõbraliku punaar mee kunstnik.

Samuti lõovad trükitöölised kaasa teisteski töö-
tava rahva organisatsioonides ja aladel.

Veel on organiseeritud noored õpilased kõik
ENKÜ-sse, kes võtavad hoogsalt osa selle organi-
satsioonilisest tegevusest.

Kutseühingu juure klassiloterii müügikoht

Endise kaitseliidu likvideerimise tõttu vabane-
sid klassiloterii piletite müügikohad. Riigi trükikoja
loteriide osakond pakkus Valgas vabanenud müü-
gikoha pidamise trükitöölise kutseühingule, kes ka
selle pakkumise vastu võttis. Kutseühing avab lo-
teriipiletite müügikoha „Kultuur“ Joh. Meisteri ra-
matukaupluses. Kõik piletid hoitakse endistele män-
gijaile alal kuni 17. septembrini k. a.

Samuti toimetatakse uue müügikoha kaudu
võitude väljamaksmisi piletite järgi, mis kannavad
tagaküljel end. Kl. Valga Maleva müügikoha temp-
lijäljendit.

Uusi liikmeid

Kutseühingu juhatus koosolekul 2. augustil
k. a. võeti vastu uusi liikmeid 7. Sellega on Val-
gas trükitöölised 100%-liselt organiseerunud.

Tartust

Tartu Graafikatöösturite Ühing †

Sisekaitseülema otsusega suleti Tartu Graa-
fikatöösturite Ühing, kui praeguses olukorras üle-
aruseks muutunud organisatsioon.

E. T. K. L. tegevusest

Liikmete juurevool kestab

Esialgsete andmete järgi on liikmeid:

Tallinn	1600
Tartu	700
Viljandi	40
Narva	60
Võru	35
Pärnu	25
Rakvere	20
Valga	25

Kokku 2505

Loodi polügraafia keskus

Tööstusliku juhtimise komitee juures loodi poli-
graafiaala keskus, kes hakkab lähendama poli-
graafiaalaga ühenduses olevaid küsimusi. Keskuse

juhiks määrati sms R. Mürsepp — trükkija „Ühis-
trükkikojast“. Liidu juhatus on tihedas kontaktis
keskusega, andes sellele vajalisi materjale ja
informatsiooni trükitööstuse kohta.

Väikesed trükikojad

on praegusel ajal eriti kitsikuses. Kui vanasti han-
giti tööd siit-sealt, saadi siiski hädavaevalt kohus-
tusi kanda. Nüüd on aga selliste tööde hulk kaha-
nenud ja see sunnib tõsiselt võtma arutusele väike-
trükikodade edaspidist saatust.

Kirjastuste töötajad

Meil on hulga kirjastuse ärisid, kus on tööl
kantselieijõud. Kuna seal tekkis tung organiseeri-
miseks, siis hakati otsima teid organisatsiooni kuu-
lumiseks. Selleks osutus trükitöölise ametiühing,
kuhu kirjastuste töötajad hakkavad tulevikus
organiseerima.

Liidu liikmeraamatud

Liidu juhatus otsustas trükkida ajutised liikme-
kaardid 1940. a. lõpu ja 1941. a. alguse liikme-
maksude märkimiseks. Liidu liikmeraamatute taga-
vara on lõppenud, uute raamatute tellimine pole
siiski soovitav niikaua, kui ei selgu olukord ra-
amatute vormi ja nimetuse kindlaksmääramiseks.

Tahame välja töötada ajakohase liikmeraamatu
ja selle kehtimapanek peab sündima kooskõlas
kogu meie ametiühingulise liikumise tulevase struk-
tuuriga. Varem astunud sammud sel alal võiksid
hiljem tekitada vaid majanduslikku kahju.

Komitee ratsionaliseerimiseks

Eesti Trükitöölise Liidu juhatus otsustas töö-
jõudluse ratsionaliseerimiseks asutada komitee, mis
koondaks vastavaid erialalisi ettepanekuid. Ühes
sellega komitee ülesandeks oleks propageerida
toodangu tõusu sellekohastes ettevõtetes. Selles
mõttes liidu juhatus palub seltsilisi ja seltsimehi
saata oma viimistletud ratsionaliseerimise ettepa-
nekud sellekohasele komiteele, kes siis ühendu-
sesse astudes vastavate käitistega eriti ja läbirää-
kimisel üldse püüab uuendatud menetlused töö alal
ellu viia.

Trükitööstus peab olema valmis momendile, kus
temalt nõutakse suuremat toodangut.

Tellige ja levitage

„TRÜKITÖÖLIST“

Kuidas arvestada ületunde

Paljudes kohtades on tekkinud küsimusi ületundide väljaarvestamise viisides. Kui, näiteks, masinaladuja teeb vaid erisoodustuse korras nädalas 41 tundi tööd, siis tema palk tuleks ikkagi jagada 46 tunnile. Seega saadakse keskmine tunnitasu ja sellele juba lisatakse juure vastav ületunni protsent — 50%, 75% või 100%. See kehtib ka muude kutsete kohta.

Öötöö ületunnid

Kuidas tasuda öötöö ületunde? Selle üle on ka vaidlusi. Tallinna praksise järgi tuleb öötöö kohaselt lisada põhitunnitasule 50% korral 25%, seega 75% ja nii toimetada ka järgnevate ületundide puhul. Igal juhul mitte lisada juure 25% juba ületunnitasuga moodustuvale tasule. See poleks kooskõlas väljaarvestamise alusega.

Endiste trükitehnikute liikmeõigus

Trükikodade natsionaliseerimisega on terve rida trükitehnikuid muutunud harilikuks töövõtjaks ja rakendunud tööse natsionaliseeritud trükikodades. Meil pole midagi selle vastu, kui neid koheldakse ametiühingusse astumisel kui igat trükitehniku alal töötajat. Seepärast on ametiühingu juhatuse poolt liikmeks vastu võetud hulk selliseid trükitehnikuid. Nimetame siin järgmisi isikuid: Roosileht, Kaskneem, Pedari, Blaubrik jt.

On aga ka selliseid tehnikuid, kes praegu on töötajad. Neid oleme võtnud töötute nimekirja ja tööle hakkamisel võivad nad leida vastuvõtmist ametiühingu liikmeks.

Eriilgi moodustavad sellised tehnikud, kes endisel ajal on armutult ekspluateerinud töölisi ja neid sageli taga kiusanud vaadete pärast. Need oleme jätnud ametiühingu väravate taha.

Liit või ühing?

1922. aastast alates on eesti trükitehnikute liikumine organiseerinud end kohalike iseseisvate ühingute kaudu liitu. See vorm on püsinud senini, kuigi nii mõnelgi korral liit seisis reformide eel. Sisuliselt liit püüdis tabada ikka enam tsentralistlikku joont. Selleks ühingute rahandus koondus enam ja enam liidu alla — kõik abistamise fondid tsentraliseeriti ja ühtlustati. Liidu nõukogu otsused olid vääramatud. Seepärast kujundas liit endast ühtlase ülemaalse organisatsiooni.

Kui nüüd tõsteti küsimus — kas ülemaalne liit või ühing, siis meie vastus on siin: kõlbab nii üks kui teine. Kummalgi korral pole trükitehnikute kannatavaks pooleks, vaid suudavad ikkagi edukalt oma ülesandeid täita.

Töötute registreerimine

Ühenduses töölise organiseerimisega on ametiühinguisse tulnud hulk soovivaid liikmeksastumiseks praegu töötavaid töölisi. Ühed on

trükitehnikute ja sellega ühenduses olevail aladel töötanud juba kauemat aega tagasi ja soovivad nüüd olla endisel kutsealal registreeritud. Teised on alles nüüd töölt vabanenud. On ka palju neid, kes töötasid trükikodade juures kantseleijõududena ja hiljem vallandati. Ka neid on juhitud trükitehnikute kutseühingusse registreerima.

Ametiühingule valmistab raskusi nende töölise registreerimine, kuna nad registreerivad ennast niivõld igaks juhuks. Teiseks aga ei suuda nad kanda ametiühingu kohustusi liikmemaksu alal jne.

Seepärast on peetud paremaks mooduseks selliste töölise registreerimine ühingu töötute nimekirja, ilma et neile antakse välja ametiühingu liikme täisõiguslikku liikmekarti. Kui ametiühingul õnnestub selliseid töölisi rakendada kusagile tööse, siis võivad nad asuda ka liikmekohustuste täitmisel.

Gratifikatsioonid kolikambri

Vanas korras püüti paljudes käitistes hoida töölisi oma vaimus paljudes liidmesuguste lisanduste kaudu, n-n. gratifikatsioonide abil. Seda anti kui kingitust töötajate heast tahtest ja seda ei loetud palga loomulikuks tõusuks. Pole ime, et mõnel pool oli tööliskond otse haige sääraste gratifikatsioonide ootel ja iga püha puhul oodati mõnd armuand. Selle tõttu tekkis tööliskonnas endas pahandusi ja arusaamatusi kui ka pinget.

On loomulik, et säärane olukord tuleb nüüd kaotamisele. Selle asemel teostub palkade loomulik tõus kandevõime kohaselt.

Millised põhikirjad?

ETKL pöördus Keskliidu poole järelepärimisega, millised põhikirjad tuleb rakendada ühingute ja liidu tegevuses. Nagu EAK vastusest 24. VII 40 nähtub, võib liit töötada oma põhikirja alusel, kuni EAK kuulutab välja uued normaalpõhikirjad.

Kommunistid käitistesse!

Trükitehnikute moodustab üle maa kaunis palju käitisi — koos köitekodadega on nende üldarv ligi 150. Meie kodumaa majanduse aktiviseerimiseks, aga ka poliitilise teadvuse tõstmiseks on vajaline, et käitistes esineksid kommunistlikud lööktöölised. Nad oleksid eelväeks tööstuslikus armees ja viiksivad ellu partei loosungid nii poliitilisel kui ka majanduslikel aladel.

Seepärast, seltsimehed, astugem EKP liikmeks. Igal ausalt mõtleval ja töölise ning kommunismi eest võitleval töölisel on vaba võimalus parteiga liitumiseks. Vastavad soovivaldused tuleb esitada sellekohastele ringkonnakomiteedele kui ka juba käitistes olemasolevate kommunistliku partei rakukestele.

Näidakem, et trükitehnikute moodustavad ka sel alal oma aktiivse osa!

Uusi juhtnööre ametiühingulise liikumise alal

Eesti Ametiühingute Keskliit on avaldanud uued juhtnöörid ametiühingulise liikumise organiseerimise kohta. Vastavalt neile juhtnööridele tuleb meie trükitöölise ühinguks võtta ette mõningad muudatused. Juba varemalt teatati, et eesti ametiühingute arv kinnitati 20-le, kusjuures need ametiühingud luuakse ülemaalses ulatuses ja ainult neil on õigus kuuluda EAK liikmeks.

Polügraafia tööharu on jäetud omaette organiseerimise tööalaks. Neis kohtades, kus trükitööstus on nõrk, kuuluksid sealised trükitöölised kohalikku tööliste ametiühingusse teiste kutsealade töolistega koos. Selgus selliste kohtade asjas tuleb hiljem. Sel korral paratamatult langevad mõningad meie liikmed üldisest trükitöölise organisatsioonist välja.

Mis puutub liikmete vastuvõtmisse, siis liikmeks saab võtta vaid neid, kes töötavad palgalisena. Peremehi (neid enam pole, kuid nad viibivad nationaliseeritud trükikodade juures) ei tule võtta ametiühingu liikmeks. Samuti pole võimalik võtta liikmeiks neid, kes esinesid viimastel aegadel tööliste väenlastena. Liikmeks ei saa ka iseseisvalt töötajad (kodutöölised) ja töötud praegusel ajal.

Juhtivatesse instantsidesse ei saa võtta kaitseliidu, vapside ja isamaa liidu juhtivamaid tegelasi. Ametiühinguist tuleb välja tõrjuda kõik töölisväenulised ja üle öö värvi muutnud tegelased.

Sisseastumismaks jääb meil vana — 50 senti isikult, õpilastelt 25 senti.

Liikmemaksud võivad tulevikus muutuda. Igal juhul praegused liikmemaksud jäävad veel alale, kuni pole teostatud reforme ametiühingute kindlustusalal. Praegu me toetame töötuid, invalide, matuse puhul jne. Kuni kõigi ametiühingute kohta pole tehtud ühtlustavad normid, tuleb meil püsida veel senisel süsteemil, et ei tekiks vahepea uutele normidele üleminekul.

EAK pooldab üldiselt liikmemaksude püsimist kõrgemais astmeis ja näeb ette vähemalt 1% liikmemaksu tööstustöölisel. Kõrgem liikmemaks võimaldab ametiühinguil täita neid tähtsaid ülesandeid, mis on vajalised töölistkonna kultuurilise taseme ja poliitilise teadvuse tõstmiseks kui ka ametiühingute ülesannete teostamiseks sotsialistlikus ülesehitustöös.

Eesti Ametiühingute Keskliidust

* EAK abiesimees Kadakas oma intervjuus ajakirjandusele märkis, et ametiühingud võivad töötada praegu ka ilma põhikirjata, kuni pole EAK poolt kehtima pandud normaalpõhikirju. Silmas tuleb pidada vaid demokraatlikku põhimõtet ja et organisatsioonide juhtimine sünniks alt üles põhimõttel. Ühtlasi teatas usutletav, et ametiühingud on annud palju kaadriinimesi riigi majandusliku ja poliitilise elu juhtimisele. Samuti jäävad ametiühingud oma tegevuses iseseisvaks ja Keskliidu poolt ei määrata ühtki komissari ametiühingu juhtimiseks.

* EAK töötas välja ametiühingute territoriaalse organiseerimise kava. Selle alusel iga tööstusharu kuuluv töötajaja peab kuuluma vastavasse ametiühingusse, olgu ta kutse milline tahes. Seega organiseerumine toimub mitte kutse põhimõttel, vaid tööstusharulisel ulatusel. Vastavalt sellele trükitööstuses töötajad — nii kutselised kui ka muud abijõud (kontoristid, lihttöötajad jne.) — kuuluvad edaspidi vaid trükitöölise ühinguks.

* Enamik Tallinnas asuvaist ametiühinguist on koondunud EAK majja Vabadusväljakul. Siiski on need ruumid liig kitsad mõningaile ametiühingule, kes harrastavad klubi süsteemi. Seepärast oleks vajaline, et kiiremas korras leitaks või ehitataks töölistmaja, mille võiks seada sisse klubi süsteemi alusel.

* 3. augustil korraldati Keskliidus ametiühingute asjaajajate koosolek. Sellel koosolekul anti informatsiooni ja juhiseid 20% palgakõrgenduse teostamiseks kohtadel.

* Eesti liitumise puhul NSVL-ga oli EAK maja kaunistatud ilutuledega ja punaste lippudega, kusjuures kõrgel katusel asetseis sirbi ja haamri embleemiga varustatud punane viisnurk.

* EAK poliitiliseks nõunikuks on sms Sambre, kelle poole tuleb pöörata eriti ametiühingulisel alal kerkinud keeruliste probleemide lahendamiseks.

* EAK maja on täiesti üle võetud ametiühingute korteriks. Vaid üksikud ruumid on eksploateerimisel teiste käes, nagu ärid ja saatkonnad.

* EAK uueks esimeheks valiti sms Arbon, kuna sms Aben töö ülekoormatuse tõttu siirdus oma teiste ülesannete täitmisele.

* EAK algab kursuste ja loengute pidamist Stalini põhiseaduse selgituseks ja ametiühingulise töö läbiviimiseks laiaades massides. Neist loengulist võtavad osa ametiühingute esimehed, sekretärid ja asjaajajad.

* Ametiühingute normaalpõhikirjad on välja töötamisel ja nende rakendamine sünnib lähemas tulevikus.

* EAK koostas ametiühingulise struktuuri kava, milles on ette nähtud 20 üleriigilise ametiühingu loomine osakondade alusel.

Palkade korraldamisest

Trükiteöstuses teostati palkade korraldamine üle riigi 22. augustist 1940 alates, kusjuures kõik töölised said juure vähemalt 4 krooni nädalas. Ometi leidub kohti, kus pole seda teostatud või on teostatud puudulikult.

Seepärast, EKP, VV ja EAK teadaande kohaselt, ühingu nimetavad käitiste juure (natsionaliseeritud) kaks usaldusmeest, kes koos komisari ja komisari poolt nimetatud tehnilise juhiga vaatavad läbi ja panevad kehtima uued palganormid alates 1. augustist 1940. Kui käitistes oli juba teostatud palgakorraldus ja sellega ollakse rahul, siis säärasel komisjonil tuleks vaid koostada sellekohane akt ja esitada ametiühingule. Viimasel on kontrolli õigus teostunud menetluse üle. Kui käitis pole natsionaliseeritud, siis on komisjoni koosseisus kaks usaldusmeet ja käitise valdaja.

Kollektiivlepingu asemel normid

MEIE praegune trükiteöstuse kollektiivleping (vaata „Trükiteoline“ nr. 5 — 1940) oli sõlmitud eramajanduse sektori juures. Seega omab ta kõik need vourused, mis on mõeldavad vaid eramajanduse sektori püsimise korral. Käitiste natsionaliseerimisega ja töölise tööstuse peremeheks saamisega muutuvad paljud kollektiivlepingu punktid ülearuseks ja kehtivale korrale mittevajaliseks. Kui riik vajab tulevikus ehk mõnd kollektiivset alust palga- ja töötingimuste määramisel, siis on seda alati võimalik teha.

Seepärast oli loomulik, et kollektiivleping kahe vastaspartneri süsteemi alusel tuli tunnistada kehtetuks. Mis kollektiivlepingust alale jäävad, need on normid palga- ja töötingimuste kohta, mis on tegelikult ka rakendatavad. Säärasele seisukohale asuti ka Tallinna natsionaliseeritud trükikodade komisaride nõupidamisel 1. aug. 1940.

MIS tuli tunnistada kehtetuks ja kustunuks:

§ 1 vastaspartneri kadumise tõttu.

§ 2 samal põhjusel.

§ 3 üldisel alusel.

§ 4. Kotsialistlikus riigis ei kehti sundprintsip, vaid ametiühingud oma töös ja tegevuses saavutavad mõju ja eelduse, mis tõukab töölisi ühinema ametiühinguga.

§ 5. Käitise komisar on küllalt usaldatav valdamiste jne. küsimuste lahendamiseks.

§ 12-s viimane lõige elatusmaksumuse üle, kuna töölise riigis iseendast püütakse kõrgema elatusstandardi poole.

§ 17. Riiklikel põhjustel võivad tekkida muudatused senises korras.

§ 18, 19 — kui ülearused ja iseendast mõistetavad.

§ 21, 22, 23, 24 — keegi ei halvenda olukorda.

§ 25-s „Leping hakkab kehtima“ asemel „Normid kehtivad“.

§ 26 kui ülearune.

*

Nii näeme, et oluline osa on säilitatud ja seda peaksid ka kohalike käitiste komisarid oma palkade korraldamisel silmas pidama ning ellu viima. Need tingimused on võidetud töösturitelt ja lähivad kohustustena üle kui mitte liialdatud.

Peale selle komisaride nõukogu asus seisukohale, et:

1) kõigi palgaliste ületundide tasu väljaarvestamine sünniks 46-tunnilise töönädala alusel.

2) Kui ületunde tehakse öö ajal (22—6), siis tasutakse esimesed kaks 75%, järgmised 100%, kuna juure tuleb arvata öötöö lisatasu 25%.

3) Masinaladuja segatöö korral (ladumine masinal ja käsitsi päeva jooksul) kehtib lühem tööaeg, kui aga puht käsitsi töö, siis on harilik vahetuse aeg.

4) Õpilane saab miinimumi juba vajalise õppeaja lõpetamisel ilma kutsenunnistust saamata.

5) Käitise komisari äranägemisel korraldatakse see juurepanek, mis kohati jäi tegemata 1. mai 1940 kokkuleppe alusel.

6) Puhkuste osas juba enne 22. juulit olnud puhkustel lisapuhkust ega tagantjärele maksmist ei ole. Kui puhkus kestab normide kehtivuse ajal (22. juuli), siis tasutakse lisaks vaid kehtivuse ajal kestvatele puhkusele lisatasu. Kõik pärast 22. juulit algavad puhkused sünnivad uutal alustel.

Surveagade mõningaid mälestusi

Ühe suurstreigi ajaloo

Teatavasti „Kiviõli“ töliste streik oli üheks põhjuseks, miks omal ajal sisekaitseülem K. Eenpalu 1936. a. tagandas Ametiühingute Keskliidu juhatuse, asendas selle oma sõnakuulelike orjadega.

Poleks mitte huvitusest tuletada meele seda olukorda, mis võimaldas töolistel — hoolimata streiki ärahoidvast Töötülide Lahendamise Seadusest — alustada seaduslikus korras streiki.

Sel ajal olid vastavas komisjonis Keskliidu esindajana A. Offenbach ja L. Metslang. „Kiviõli“ töötüli oli küllalt komplitseeritud küsimus ja kuna komisjoni teised liikmed — eesotsas Eesti Panga presidendi J. Jaaksoniga — olid küllalt laisad otsuse tegemisega, siis lõppotsuse tegemine venis. Töölised esindajad vaidlesid kogu aeg vastu härrade vähenduskatsetele ja nii saabuski saatuslik streigi eelõhtu — 12. august. Öösel kell 12 lõppes komisjonile antav tähtaeg ja võis teha kas vastav otsus või lasta töölised streikima.

Keskliidu esindajad teadsid, et „Kiviõli“ töölised olid valmis streigiks, ja kuna komisjoni otsus ei tootanud midagi head, siis püüdsid nad oma seletustega küsimust soodsalt läbi suruda või lasta töölised streikima.

Koosolek algas kell 4 p. l., kuid aeg venis. Oli juba kell 11 öhtul, aga lõpplahendust polnud ikkagi veel. Direktorihärrad olid üsna väsinud ja ühelgi polnud enam jaksu isegi ettepanekut formuleerida.

Keskliidu esindajad — kes olid harjunud selles võitluses — nõustusid abivalmilt ettepanekut formuleerima.

President J. Jaakson vaatas abiotsivalt ringi, aga isegi suurim töölise õgija — „Ilmarise“ direktor Oja — polnud enam suuteline seda tegema.

Nii kukkusid siis Keskliidu esindajad koostama vormelit, mille vastuvõtmine oleks tähendanud „Kiviõli“ töölised võitu.

Härrad ei saanud sellega kuidagi leppida.

— Eks tehke siis ise — ütlesid töölised esindajad.

Kell lähenes 12-le, aga ikka veel higistati. Kell oli juba 12, siis 1/21 öösel, aga päästvat vormelit polnud.

— Härrad, ma ei suuda enam — teatas siis president. — Paratamatult peame koosoleku katkestama ja tuleme homme varakult, et otsust teha selgete peadega.

See oli küll igasuguse seadusliku tähtaja ignoreerimine, kuid usuti, et küllap töölised ei pane tähele tähtaega ja streik ei algas.

Eksiti siiski rängalt.

Keskliidu esindajad läksid postile ja saatsid nimetu telegrammi „Kiviõli“ sealsetele seltsimeestele:

— Komisjon jäi hiljaks. Streigiõigus käes.

Nii puhkes juba hommikul seaduslik streik, ja kui komisjon tuli kokku, siis seisti katkise küna ääres:

Töölised võtsid tarvitusele jõu surve.

Sellega ühtlasi juhiti kogu võitleva eesti töölistkonna tähelepanu kaevuritele ja äratati ellu jõud, mille tulemused ilmnisid 21. juuni sündmustes.

Rahvusvaheline abistamine

Kodanlus igal maal püüab luua tõkkeid töölise rahvusvahelistele suhetele, sest see on tema kõige kurjem vaenlane. Rahvusvaheline läbikäimine töölise vahel kõvendab usku töölise võidusse, lubab õppida teise maa kogemusi peetava võitluse jne. üle. On loomulik, et ühe maa töölistkond püüab aidata teise maa töölistkonda peetavas võitluses, sest — ühe maa töölised võit on ka teise maa töölised võit.

Nende ridade kirjutajal on tulnud tegemist teha nii mõnegi rahvusvahelise operatsiooniga majandusliku abistamise alal. Olgu siinjuures mõningad näited selliste operatsioonide toimetamise raskustest kodanlikes maailmas.

NN keskus määras Läti põranda all tegutsevatele läti töölisele (Ulmanise riigipöörde järele 1934. a.) teatava summa, mis tuli toimetada Riiga. Nende ridade kirjutaja mõistis ülesande tõsidust (tabamise korral oleks ta kinni võetud kui salakuller) ja võttis tarvitusele mõnesugused abinõud.

Esiteks tuli mööda hõllida meie valuutakontrollist (Eesti Pank ei lubanud välja vedada üle 50 krooni Eesti raha ja välisvaluuta kohta kehtisid määruused). Tuli teha piiril süütu nägu ja nii õnnestus raha üle viia Lätti. Riias on jaamas nuhke ja seepärast raha vastuvõtjat jaamas ei olnud. Tuli kusagile helistada ja alles siis ilmus jaama vajaline isik. Et mitte sisse kukkuda, korraldasin asja nii, et raha pidi üle andma sootuks teine isik, kellele juba varem vagunis raha üle andsin.

Nii sai raha korralikult edasi toimetatud.

Huvitav, et sellest sai paar kuud hiljem teada Eesti poliitiline politsei.

Ülekuulamisel assistent Põldvere päris, kellele ma raha üle andsin.

— Pole mingit raha üle annud!

— Kuidas pole, meil on kindel tõendus, et teie viisite endaga kaasa suurema summa Lätti?

— Võib-olla, aga ons see Eesti politsei asi. Ütleme, et viisin, aga pummeldasin maha. Mis see teie mure on?

— Tahame teada, kellele te andsite raha üle.

— Kuulge, jätke see lätlaste mureks, palun protokollida, et sõitsin rahaga edasi ja pole kellegi annud.

Nii pääsesin seekord terve nahaga, ilma et mind oleks vastutusele võetud illegaalse raha ülevoo eest. Poliitilist politseid huvitas vaid küsimus, kes olid lätlaste salaorganisatsioon; liikmed.

Ise aga olin üsna häiritud: raha vastuvõtu üle Riias saadud kvitтинг oli kübara ääre sisse peidetud, mida assistent ei teadnud aimatagi!

*

Teine juhtum oli Taanist raha transporteerimisega Tallinna Tekstiiltöölise Ühingu. Taanlased seletasid, et luba raha väljaveoks nad ei saa, katsugu ma ise sellega toime tulla. Samal ajal Taanis oli keelatud üle 100 krooni raha välja vedada.

Noh, ei aidanud miski. Raha tuli peita varupaika. Kopenhaagenist väljasõidul seletasin, et pole rohkem kui 50 krooni. Malmösse jõudes oli raske seletama hakata, et kaasas on suur summa, kuna taani ja rootsi ametnikud töötasid käsikäes. Valvasin terve öö rongis rahapatakat Malmöst Stokholmi. Ka Stokholmist laevale asudes vaikisin väljaveetavast rahast.

Lõpuks siis olin Eestis. Eestile on välisraha teretulnud ja raha andsin üle tolleaegsele Tekstiiltöölise Ühingu sekretärile A. Jaanusele. Ülesanne oli täidetud.

*

Need paar näidet annavad tõendust, kuipalju raskusi oli omal ajal äärase operatsioonide teostamisel. Tuli riskida. Aga see väris riski, kuna seda õigustas tööliiskonna võitlus.

A. O-ch

Läti ametiühingud

Nagu „Russkaja Gazeta“ teatab, on läti ametiühingud allutatud äsja loodud kommunistlikule parteile. Selleks moodustatakse partei juure eriline tsentrum, kes tegeleb ametiühingute küsimustega. Muu hulgas kantakse hoolt ka ametiühinglaskonna poliitilise kasvatus eest.

Bessaraabia ja Bukoviina

tööliiskond tunneb suurt rahuldust Nõukogude Liidu alla minekust. Senised Rumeenia võimud on neid maid hoidnud mustas pesus — pole hoolt kantud ei majanduslike olude ega ka haridusliku tasapinna tõstmise eest. Vastuoksa, tagakiusamine ületas igasugused piirid. Seepärast hingatakse kergemalt, kui Rumeenia võim lõppes.

Läti NSV ametiühingud

22. augustil peeti Riias ametiühingute esindajate koosolek, kus anti aru läbirääkimistest Üleliidulise Ametiühingute Kesknõukogu (V. C. S. P. S.) Läti ametiühingute organiseerimise küsimuste üle.

Kesknõukogu saadab Läti eribrigaadi, milline hakkab tulevikus andma nõu ja abi ametiühingute juhtimiseks, ühtlasi varustades ametiühingute tege lasi vajalise kirjandusega.

Mis puutub Läti Ametiühingute Keskliidu tegevusse, siis selgus, et mõnede ametiühingute juhid töötavad energiliselt. Tekkivate küsimuste lahendamisel saavad nad ise hakkama ja Keskliidu poole pöördutakse vaid põhimõttelistes küsimustes. On aga ka neid ametiühinguid, kelle tegelased 3—4 korda päevas pöörduvad Keskliidu poole üsna tühiste asjade lahendamiseks.

Selgitati, et ametiühingute juhid ei tarvitse karta vastutust oma tegevuse üle või tehtud vigu ajada teiste kaela. Töötades vastutusega nad töötavad edukamal oma otseste ülesannete teostamisel — töötavate hulkade organiseerimisel.

Tihti selgub, et juhid, kartes vastutust, ei ole massilise liikumise eesotsas. Kui vigu tehakse halva tagamõtteta, siis selle eest ei karistata, vaid kritiseeritakse. Vigadest õpitakse, ja enesekriitika pole veel hukkamõist.

Polügraafia Lätis

Lätis pandi kehtima uus korraldus trükitoodete kohta. Vastavalt sellele perioodilised väljaanded on lubatud siseministeeriumi poolt. Kui tahetakse saada sellekohast luba, siis peab olema juure lisatud vastav teatis kas kommunistliku partei organeilt, ametiühingult, noorkommunistide organisatsioonilt või Punaselt Abilt. Mitteperioodilisi väljaandeid võivad ilmutada: Riias — riigi- ja omavalitsuse asutused, kommunistliku partei keskgorganid, ametiühingud, noorkommunistid, Punane Abi ja samuti — riigi kirjastuste ja polügraafia keskus. Mujal linnades: ülalnimetatud organisatsioonide kõrval Läti rahvaarmee ja kohalikud esindajad keskustest.

„TRÜKITÖÖLINE“

ilmub 10 korda aastas

Vastutav toimetaja: A. OFFENBACH.

Toimetus ja talitus: Tallinn, Pärnu mnt. 17—2.
Telef. 482-66.

Järgmine number ilmub septembris 1940

Käsitirjade saatmise tähtpäev järgmise numbrisse 10. september 1940